

VIRTAIN KESKUSTAAJAMAN OSAYLEISKAAVAN MUUTOS: LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS

FM (biologi) Turkka Korvenpää

22.8.2023

Sisälllys:

1. JOHDANTO.....	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS	4
4. MUITA HAVAINTOJA.....	8
5. TULOSTEN YHTEENVETO	9
6. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	10

Kannen kuva: Mäntymetsää selvitysalueella.

Pohjakartta ja ilmakekuva: © Maanmittauslaitos 08/2023

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy laatii osayleiskaavan muutosta Virtain keskustaajamassa Puttosenjärven länsirannalla sijaitsevalle kiinteistölle 936-409-27-16 (kartta 1). Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä alueen luontotyyppi- ja kasvillisuus selvityksen. Samalla kirjattiin muistiin havaintoja myös alueen muusta eliöstöstä. Selvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Alueelle tehtiin maastokäynti 17.8.2023, minkä lisäksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta ja sen lähiympäristöstä ennestään tunnetuista lajiesiintymistä (Suomen Lajitietokeskus 2023). Tausta-aineistona käytettiin myös vuonna 2011 laadittua Virtain keskustaajaman osayleiskaavan luontoselvitystä (FCG Finnish Consulting Group Oy 2011), johon osayleiskaavan muutosalue sisältyy.

Kartta 1. Selvitysalueen (ympyröity sinisellä) sijainti.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Virtain keskustaaajaman itäreunalla Puttosenjärven länsirannalla. Sen pinta-ala on noin 0,7 ha. Alue on rakentamaton, mutta sen virkistyskäyttö lienee leveistä poluista (kuva 1) ja alueen sijainnista päätellen vilkasta. Maisemaa hallitsee nuorehko mäntyvaltainen kangasmetsä, joka on rannoilla paikoin lievästi soistunut. Pohjoisrannalla rantaviivaa reunustaa kapea nevaryöhyke. Itärannalla kivennäismaa sen sijaan ulottuu käytännössä veden rajaan, joskin aivan rantaviiva on kosteaa ja koivuvaltaista. Selvitysalueen pohjoispuolen lahdenpoukamassa kasvaa kohtuullisen runsaasti ulpukkaa, mutta muuten kelluslehtiskasvillisuus on niukkaa.

Kuva 1. Selvitysalueen mäntymetsää. Oikealla niemenkärkeen johtavaa leveää polkua.

3. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS

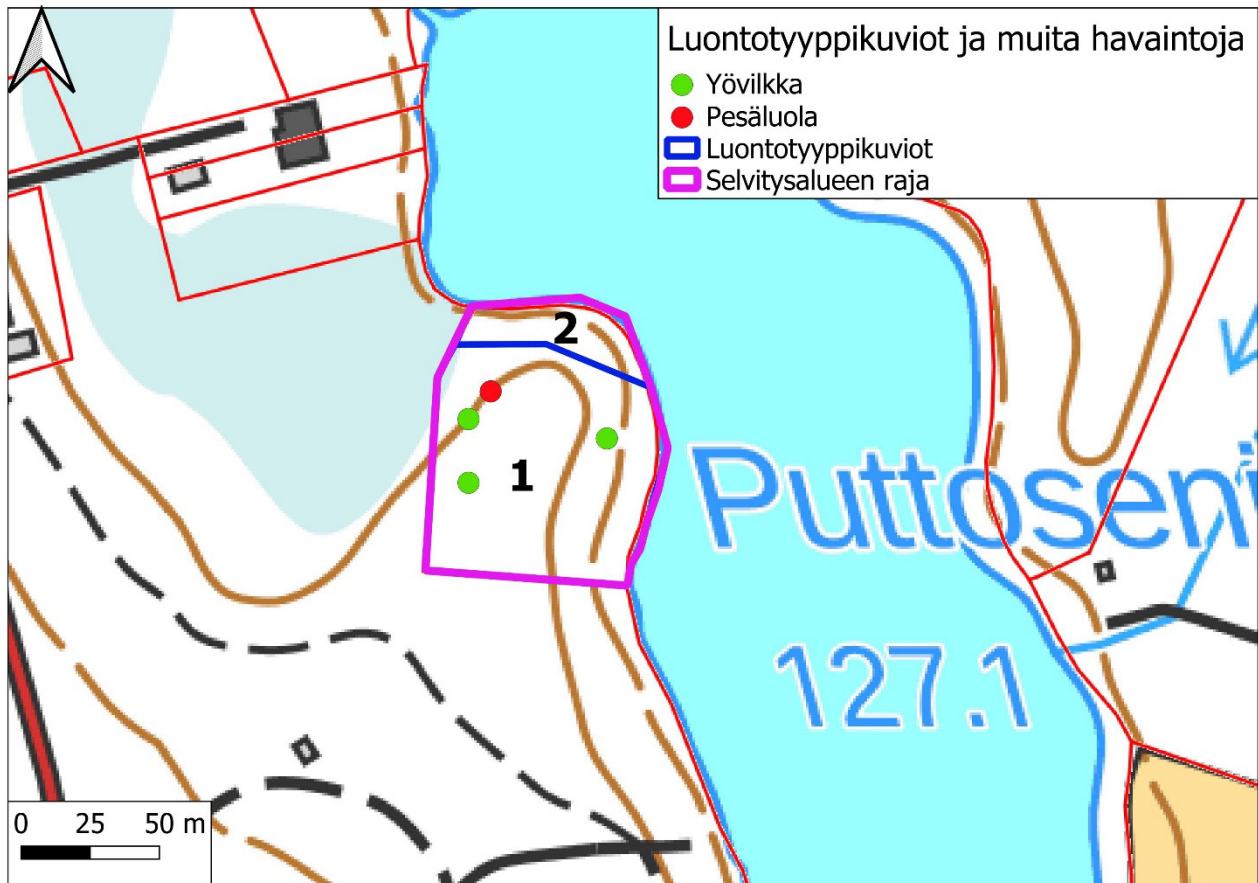
Selvitysalue jaettiin 2 kasvillisuuskuviioon, jotka esitellään seuraavassa. Kuvionumerointi on esitetty kartoilla 2-3.

KUVIO 1 – TUORE KANGASMETSÄ

Silmämääräisesti arvioituna noin 50-60-vuotiasta, hoidettua, mäntyvaltaista metsää (kannen kuva) kasvava tuore kangas. Kuvion itä- ja eteläreunoilla kasvaa sekapuuna myös jonkin verran kuusta sekä nuorta haapaa. Haavoista monet ovat kuitenkin majavan kaatamia. Suuri osa kaadetuista haavanrungoista on jäänyt maahan, mutta kaiken kaikkiaan lahoppuuta on melko vähän. Koivua kasvaa enemmän vain aivan kapealla rantavyöhykkeellä matalan rantatörmän ja vesirajan välissä. Rannan kasvistoon kuuluu tavanomaisia karujen pikkujärvien rantakasveja kuten jouhisara, kurjenjalka, virpapaju ja pullosara. Varsinaista saravyöhykettä saati ruovikkoa ei ole, ja kelluslehtisiäkin (lähinnä ulpukkaa) tavataan vain niukasti. Kangasmetsän tavanomaiseen kasvistoon kuuluvat runsaat vanamo, oravanmarja, mustikka, puolukka ja metsälauha. Muuta kasvistoa ovat mm. riidenlieko ja metsätähti. Hieman harvinaisempi laji on vaatimaton kämmekkä, yövilkka (kuva 2), jota löytyi useita kasvustoja (kartta 2). Yövilkka on edelleen elinvoimaiseksi luokiteltu laji, joka on kuitenkin vähentynyt, sillä se vaatii melko pitkään jatkunutta metsänpohjan häiriötöntä kehitystä. Kuviolta löytyi asutulta vaikuttava pesäluola (kartta 2). Polkujen ulkopuolella maasto ei ole kulunut.

Kuva 2. Yövilkan lehtiruusukkeita.

Kartta 2. Luontotyyppikuviot ja muita havaintoja.

KUVIO 2 – KANGASRÄME

Lähes kangasrämeeksi soistunut rantametsä (kuva 3), jonka puusto koostuu koivuista ja mäntyistä. Sekapuuna kasvaa myös vähän kuusta. Lahopuuta ei ole. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti pallosaraa, suopursua, mustikkaa ja puolukkaa. Muuta kasvistoa ovat lakka (niukka), variksenmarja, metsäkorte ja juolukka. Maasto laskee selvästi rantaviivaan. Pohjoisrannalla kiinteistön länsiosassa on muutaman metrin levyinen nebareunus (kuva 4), jolla esiintyy runsaasti raatetta ja vehkaa sekä niukemmin kurjenjalkaa, jousivihvilää ja aivan vesirajassa jousisaraa. Idempänä nebareunus muuttuu ensin katkonaiseksi ja hyvin kapeaksi kadotakseen vähitellen kokonaan. Niemen kärjessä kasvaa pajukkoa. Sieltä löytyi kolme vanhaa tynnyriä. Lahdenpohjukassa kiinteistön pohjoispuolella esiintyy kohtalaisen runsaasti ulpukkaa.

Kuva 3. Kangasrämettä muistuttavaa rantametsää.

Kuva 4. Kapea nevareunus järven rannalla.

Kartta 3. Luontotyyppikuviot ortoilmakuvalla.

4. MUITA HAVAINTOJA

Kiinteistöltä tai sen lähiympäristöstä ei ollut ennestään tiedossa uhanalaisten, silmälläpidettävien tai muiden huomionarvoisten lajien esiintymiä (FCG Finnish Consulting Group Oy 2011, Suomen Lajitietokeskus 2023). Alueella ei kasva liito-oravalle hyvin sopivaa metsää, eikä rannassa ole viitasammakon kutupaikoiksi sopivia runsaskasvisia ja suojaisia paikkoja. Kiinteistöllä kasvava yövilkka on taantunut laji, joka on kuitenkin edelleen elinvoimainen.

Selvitysalueelta löytyi majavan katkomia haapoja (kuva 5). Syönnösjäljet ovat jo ehtineet tummua, joten majavat eivät ole katkaisseet puita keväällä tai kesällä 2023, vaan joskus aiemmin. Suomessa elävää kahta majavalajia on mahdotonta erottaa toisistaan pelkkien syönnösjälkien perusteella, eikä paikalta löytynyt syönnöslastuja, joista saatavan DNA-näytteen perusteella määrittäminen olisi periaatteessa mahdollista. Euroopamajava on silmälläpidettävä laji, joka sisältyy myös EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen. Sen pääasiallista levinneisyysaluetta on Satakunta, mutta levinneisyys ulottuu Pirkanmaan

puolelle. Kaikki Laji-fi-tietokantaan Virroilta tallennetut majavahavainnot on kuitenkin merkitty amerikkamajaviksi (entinen kanadanmajava). Se on haitallinen vieraslaji, joka voi syrjäyttää euroopanmajavan.

Osayleiskaavaa varten vuonna 2011 laaditussa luontoselvityksessä (FCG Finnish Consulting Group Oy 2011) on rajattu Puttosenjärven länsirannalle pohjois-eteläsuuntainen tärkeä viheryhteys. Selvitysalueen rakentaminen kaventaisi hieman tätä yhteyttä, mutta ei katkaisisi sitä, vaan kiinteistön länsipuolelle jäisi edelleen toimiva viheryhteys. Selvästi merkittävemmän katkoksen viheryhteyteen muodostavat Puttosenjärven pohjoispäässä jo olevat rakennukset sekä katu.

Kuva 5. Majavan kaatamia haapoja Puttosenjärven rannan tuntumassa.

5. TULOSTEN YHTEENVETO

Selvitysalueelta ei löytynyt sellaisia luontoarvoja, joilla olisi vaikutusta maankäyttöön.

6. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

FCG Finnish Consulting Group Oy 2011. Virtain keskustaajaman osayleiskaavan luontoselvitys. Raportti P11452. 50 s. + 2 liitettä.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 350 s.

Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.

Suomen Lajitietokeskus 2023. Aineistopyyntö 15.8.2023.

Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>